

L'humanisme pedagògic de Lluís Busquets i Dalmau

Martí Teixidó i Planas^a

^a Mestre d'escola. Doctor en pedagogia. Inspector d'educació i professor associat estat de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB. President de la SCP, vicepresident amb Lluís Busquets com a president.

Potser sóc agosarat, però no sols vull descriure qui és Lluís Busquets, a qui vaig conèixer al setembre del 1980, quan era inspector d'educació. Amb respecte, goso fer inferències com a mostres de reconeixement i desvetllament de reflexió entre nosaltres. He tingut ocasió de conversar-hi, viatjant junts, a casa meva i a casa seva.

Cal dir que en Lluís era fill d'una mestra de Girona, d'una família de mestres i culta. L'avi, Josep Dalmau, mestre, va iniciar l'Editorial Dalmau Carles Pla, que va editar llibres escolars excel·lents, de lectura i de coneixements, molt difosos en el període de la Generalitat republicana.

La institució Opus Dei va trobar recepció entre ciutadans de Girona de famílies catalanes i cristianes, atès que comportava una promoció i un compromís amb la societat. Lluís Busquets s'hi va vincular durant més de vint anys, però mantenint una llibertat personal de pensament cristià i d'identificació amb Catalunya, alhora que s'orientava per la ciència. Es va desvincular de la institució, però no del valor de l'empresa humana ni del sentit transcendent en la vida que hem pogut percebre en la seva bondat i la seva senzillesa. Va ser la institució que se'n va desvincular, com vaig comprovar quan, celebrant el vint-i-cinquè aniversari del Col·legi Viaró (1988), vaig ser-hi convidat com a inspector del centre i confiava anar a l'acte acadèmic amb en Lluís però ell, disgustat, em va dir que no hi havia estat convidat.

Dirigent nat o dirigent format

Va estudiar medicina, l'especialitat de psiquiatria, i es va dedicar de ple a l'ensenyament i a la formació dels joves. Això el va encaminar a interessar-se especialment per l'aprenentatge i el desenvolupament del pensament. Lluís Busquets se sentia director, dirigent, especialment, de pensament i d'idees. Confesso que inicialment això m'incomodava, però vaig veure que ho feia per responsabilitat interioritzada, per deure intel·lectual i la prova més clara és en la seva humilitat; no lluïa els seus coneixements sinó que en cercava de nous i volia fer-ne participar tothom. D'una banda, llegia molt i cercava informació d'arreu, molt especialment dels Estats Units, on havia estat formant-se. Justament per apartar-se del doctrinarisme que no compartia cercava les aportacions científiques sobre l'ensenyament i l'aprenentatge (Jean Piaget, Jerome Bruner, Kieran Egan). Es documentava sobre aportacions pedagògiques de les quals passava a ser un difusor arreu, amb un compromís humà clar per millorar la persona i la societat a partir del coneixement. La seva manera de sentir-se dirigent s'apartava del sentit de la institució. Era més a l'estil del noi escolta que havia estat. Sempre es posava al costat dels mestres, no marcava cap distància i els mostrava comprensió i suport, tot i ocupar càrrecs d'alta direcció i de gran responsabilitat.

Fidelitat a Catalunya sense estridències

El país formava part de la seva identitat i no la va abandonar mentre estava en una institució d'obediència forana. A les darreries ja va decidir vincular-se a un partit polític compromès amb Catalunya per treballar pel país, més enllà de la disciplina inevitable. Potser per això va decidir deixar la institució i no els valors que havia fet seus. Això mateix no impedia que mantingués bones relacions arreu d'Espanya, particularment quan per càrrecs de direcció superior del Departament d'Ensenyament havia d'anar al Ministeri d'Educació i Ciència a Madrid. Debades, ell havia fet oposicions al cos d'inspectors d'ensenyament primari o d'educació bàsica de l'Estat.

Acció i aportacions a l'ensenyament

Devia exercir d'inspector supervisor de centres el curt període del 1978 al 1980, ja que amb els traspassos de l'ensenyament a Catalunya va ocupar diversos càrrecs prou coneguts. La primera aportació és el «Programa d'Educació per a la Salut a l'Escola», que va dirigir i coordinar el 1979, millorat el 1981 i presentat en jornades com les de Cervera del 1982. Com a cap de servei de la Inspecció d'Educació va organitzar jornades de formació d'inspectors (1982) per impulsar l'avaluació de centres i la innovació educativa. Com a cap dels Serveis d'Ensenyament de Barcelona va acceptar amb disponibilitat anar a l'Escola de Santa Maria de Miralles on la mestra Emilia Solé, ella sola, amb vint-i-vuit alumnes de quatre a catorze anys d'edat, ensenyava molt bé i cada any representaven tres funcions de teatre, on els alumnes creaven uns decorats ben artístics i les mares de pagès es bolcaven a fer-los el vestuari adient.

Va ser sotsdirector de Programes i Serveis educatius. Molt proper a la feina dels mestres va organitzar les «Jornades d'experiències d'innovació educativa» (Centre Borja, 1991), va deixar la màxima iniciativa al Programa de Mitjans Audiovisuals i va impulsar el programa «Ciència 6-12» i d'ensenyament de les ciències a les diferents etapes d'ensenyament.

En organitzacions i associacions. La Societat Catalana de Pedagogia

Fou membre de la Societat Catalana de Pedagogia des dels inicis, el 1984, cofundador del Fòrum Europeu d'Administradors de l'Educació a Catalunya, el 1988, i en fou el president, el 1999. També fou membre de l'Aula Maria Rúbies. Fòrum Educació i Cultura. La seva dedicació activa a la Societat Catalana de Pedagogia s'inicià amb la comissió gestora del 2001 per reprendre les activitats que havien quedat en pausa. La integraren Joan Mallart, Conrad Vilanou, Natàlia Garriga, Lluís Busquets i Martí Teixidó. *Repensar la pedagogia, avui* va ser un seminari de tardor i una publicació per aplegar-hi un bon nombre de pedagogs i posar sobre la taula els temes rellevants el 2001. Busquets va descriure la situació del moment: «Organització dels centres docents»,¹ on deia: «En el terreny pràctic és poc freqüent una direcció pedagògica eficient. La direcció actual és administrativa, i s'ocupa de moltes gestions en detriment de la pedagogia. La cultura de centre predominant no sol ser la del treball en equip sinó la del professor individual. Quant a altres aspectes de l'organització, podem dir que hi predomina una concepció formal (legalista, burocràtica) per sobre de sistemes eficients i pràctics. [...] Problemes del professorat que van des de la insatisfacció a

l'estrès, que pot portar a l'abandonament de la professió que ha passat de ser "la més bonica del món" a una professió de risc mental (i, a vegades, físic).»

Els cinc de la gestora actuàvem per interès de l'educació guiada per la pedagogia i al cap de dos anys no havíem formalitzat una junta nova. L'Institut d'Estudis Catalans va requerir que procedíssim i així ho vàrem fer el 2003, amb una conferència del primer president, Joan Triadú, i una proposta de Junta de Govern presidida per Lluís Busquets per al període 2003-2007. Vàrem continuar i vam ampliar la Junta a onze membres.

En el període de presidència de Lluís Busquets es va dur a terme i es va impulsar: «Educar la dimensió religiosa i humana» (IEC, 2003). Cicle de tres conferències amb el Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya (2004). «Ensenyament de la llengua catalana i la immersió a l'escola» (València, 2005), «Narracions i pedagogia», visita de Kieran Egan (IEC, 2006) i «Narracions i pedagogia amb Escola Valenciana» (València, 2007).

Lluís Busquets va encetar el primer equip de recerca estable (eR1) de la SCP, Narracions i Pedagogia, amb Blanca Serra i Xavier Ureta. Els equips de recerca són ara l'activitat nuclear de la Societat Catalana de Pedagogia, equips reduïts, dels quals surten activitats de difusió i de presentació que darrerament han aplegat un nombre elevat de participants.

La Universitat Catalana d'Estiu i les darreres trobades

Lluís i Busquets i Josepa Huguet, la seva esposa, eren assidus a la Universitat Catalana d'Estiu, que comprèn els països i les terres de llengua catalana. Havíem parlat d'anar junts a Prada, també amb la meua esposa, però no hi vàrem arribar a coincidir. Quan jo m'hi he pogut dedicar, ell ja se sentia cansat, ja que amb gran resistència i claredat com a metge n'havia passat unes quantes: diàlisi i trasplantament de ronyó, cirurgia cardíaca i flaqueja a les cames.

El 6 de febrer de 2014 vàrem quedar per veure'ns en un cafè proper a casa seva, vàrem parlar extensament i em va proposar relançar la pàgina web de *Narrativa i pedagogia, narracions i currículum* amb un equip més ampli, ja que havia fet alguns contactes. Li vaig dur *La primavera silenciosa*, de Rachel Carson, que ja clamava pel deteriorament del medi ambient, un llibre del 1962 que recentment havia traduït el biòleg Joandomènec Ros, president de l'IEC. A la Universitat Catalana d'Estiu de 2014 pensava com hauria gaudit dels debats sobre el dret a decidir. Til Stegmann, a qui vaig conèixer el 2005 a València quan hi vàrem ser amb en Lluís, hi presentava el seu llibre biogràfic *Ambaixador de Catalunya a Alemanya* i en vaig adquirir un exemplar signat per a en Lluís. Per motius de salut vam ajornar la trobada diverses vegades. Va ser el divendres 24 d'octubre a casa seva per dificultat de mobilitat, però vàrem poder mantenir una activa conversa sobre tot. Duia també un exemplar del llibre de Jaume Sarramona, *La mirada d'un pedagog*, que havíem presentat deu dies abans a la SCP, però me'l vaig reservar per tenir un motiu per a una nova visita. Ja no en vaig tenir ocasió, ja que jo estava acompanyant el final del camí de la vida de la meua mare, de noranta-tres anys. Tots pensem que en Lluís va morir abans de temps però, coneixent les debilitats físiques que havia patit, hem de pensar que van ser l'activitat mental i la bona companyia de la Josepa, el que li van fer superar les malalties. Però la vida sempre és un miracle i veiem com un refredat va poder trencar-la.

Agraïm una vida dedicada a l'educació i a la cultura amb la guia del coneixement científic i una projecció humanística clara. És per això que pensem que l'humanisme pedagògic defineix molt bé Lluís Busquets i Dalmau.

Notes

- 1- Mallart, J., Teixidó, M. i Vilanou, C. (ed.) (2001). *Repensar la pedagogia, avui*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans i EUMO, p, 169-170.

Bibliografia

Mallart, J., Teixidó, M. i Vilanou, C. (ed.) (2001). *Repensar la pedagogia, avui*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans i EUMO, p. 169-170.